

KRÓNIKA

NUŠIĆ HALÁLÁNAK HUSZADIK ÉVFORDULÓJA

Januárban múlt húsz éve, hogy Branislav Nušić kezéből örökre kihullott a fonákságokat, emberi gyengeségeket kigúnyoló tolla. A műveiben megörökített gyakornokok, szolgabírák, képviselők, miniszterek, számtalan más alakjaival az akkori társadalomnak már rég eltűntek az élet szinpadáról, alkotásai azonban továbbra is élnek színházaink deszkáin, hogy olykor élő humoristák helyett is beszéljenek. S nemcsak nálunk, hanem más országban is.

Népszerűségéről és kedveltségéről hadt beszéljen ez a kis statisztika:

Első nyomtatott könyve, az *Irodalmi vélemények*, 1882-ben jelent meg magánkiadásban. Azóta hazánkban 96 műve jelent meg, mintegy 150 kiadásban. Külföldön eddig angol, német, bolgár, olasz, magyar, lengyel, cseh, orosz, román és francia nyelven adták elő több alkotását.

AZ 1957. ÉV LEGNAGYOBB HAZAI REGÉNYE

A NIN szerkesztősége Aleksandar Vučo *Mrtve javke* című regényét nyilvánította (38 hazai mű közül) az 1957. év legjobb jugoszláv regényének, s a szerzőt 300 ezer dinárral jutalmazta.

A NIN díjának idej bizottsága (Milan Bogdanović, Eli Finci, Veljko Gligorić, Borislav Mihajlović és Zoran Mišić) az első rcsztálás után a következő öt regény közül választott: Vladan Desnica *Ivan Galeb tavasza*, Mihajlo Lalić *Lelejska Gora*, Dušan Matić *A kocka el van vetve*, Mića Popović *Kirándulás* és Aleksandar Vučo *Mrtve javke*.

A bizottság véleménye szerint az 1957-ben kiadott hazai regények minősége jobb, mint az eddigieké. Aleksandar Vučo regényének sikerét tehát még emeli az, hogy ezúttal nagy volt a verseny.

Aleksandar Vučo előtt a NIN-díjat Dobrica Ćosić, Mirko Božić és Oskar Davičo kapta meg.

Az új NIN-díjas író 1897-ben született Belgrádban. A gimnázium hatodik osztálya után önkéntesként részt vett az első vi-

légvárosban. Később Párizsban folytatta tanulmányait és jogi oklevelet szerzett. Ma a Jugoszláv Írószövetség főtitkára. Legismertebb regényei: *Koren vida*, *A vakáció*, és a *Gluho doba*, melyet Dušan Matić-tyal együtt írt. A *vakáció* 1954-ben díjat kapott a Jugoszláv Írószövetségtől.

A *Mrtve javke* Aleksandar Vučo regénytrilógiájának második része. Az első rész, *A vakáció* 1954-ben jelent meg.

VLADAN DESNICA KAPTA AZ IDEI ZMAJ-DIJAT

A Matica Srpska az idei Zmaj-díjat Vladan Desnica horvát írónak ítélte oda az *Ivan Galeb tavasza* című regényéért.

Ezt a díjat négy évvel ezelőtt Jovan Jovanović Zmaj halálának ötvenedik évfordulója alkalmából alapították. Sorrendben az elsőt Antonije Isaković kapta, a *Nagy gyermekek* című elbeszéléskötetért; a következő esztendőben Velibor Gligorićnak ítelték oda a *Szerb realisták* tanulmánykötetért; a harmadikat Vasko Popa és Boško Petrović érdemelte ki (az első a *Nepočin-polje* című verseskötetével, a második a *Lagano promiču oblaci* című elbeszéléskötetével).

Az *Ivan Galeb tavasza* egy idős zenészről szól. A regény hőse kórházban van, két műtét között. A mindennapi kórházi élmények mellett az öreg gyakran visszaemlékszik gyermekkora. Gondolataiban lelkiismeret-vizsgálatot tart múltja felett. Az élmények és emlékek váltakoznak és fonódnak egymásba. Desnica embere hol gyermeken naív, hol pedig gonosz, s örökké a halál, a tavasz, a derű a bánat, a fiatalság között hánykolódik. Az író itt azt a nézetét vallja, hogy a halál a halhatatlanság, szívünk és lélegzetünk ritmusa, s az egész élet erre az ellentmondásra épül.

Vladan Desnica 1605-ben született Zadarban. Apja ügyvéd volt. Az irodalom iránti vonzódást családi hagyományul kapta. A klasszikus gimnázium elvégzése után jogot és bölcsészetet tanult Zágrábban és Párizsban. 1949-ig jogász volt, akkor teljesen az irodalomnak szentelte életét. Nagyon szereti a zenét is, egy időben ezt a pályát akarta választani.

Téli nyaralás című regényét két változatban adta ki. Számos novellát írt.

AZ ÚJ PRESERN-DIJASOK

Február nyolcadikát — France Presern, a nagy szlovén költő születésnapját — még 1942-ben a szlovén kultúra ünnepnapjává nyilvánították. A felszabadulás óta ezen a napon osztják ki a költő nevét viselő díjakat a legjobb művészeti és tudományos alkotásokért.

Az idén Edvard Kardelj, Boris Zilherl, Beno Zupančič, Lojze Krajger, Marij Pregelj, Lojze Potokar, Samo Hubad, Hinko Leskošek és Samo Smerkolj részesült ebben a legnagyobb szlovén művészeti és tudományos elismerésben.

Ki miért?

Edvard Kardelj, a Szövetségi Végrehajtó Tanács alelnöke *A szlovén nemzeti kérdés fejlődése* című könyvével érdemelte ki a Presern-díjat. (A díjjal járó pénzjutalmat Kardelj elvtárs átadta Szlovénia Harcos-szövetségének a beteg harcosoknak és az elesett harcosok gyermekeinek támogatására.)

Boris Zihert ismert közéleti munkás és marxista teoretikus tollából *Az irodalom és a társadalom* címmel tavaly egy terjedelmes könyv látott napvilágot. Egy egész sor írást tett benne közzé az irodalom és a művészet problémáiról. Ezzel a kiváló művel szolgált rá a Presern-díjra.

Beno Zupančič író a legfiatalabb Presern-díjas. A *Heted* című regénye tavaly a szlovén irodalom legolvasottabb könyve volt. A szabadságharc korának fiatal, gimnazista nemzedékéről írt maradandó alkotást.

Lojz Krajger író és orvos ebben az esztendőben tölti be nyolcvanegyedik évét. Több novellának, regénynek és drámának a szerzője. Cankárról, akihez sokéves barátság fűzi, vaskos tanulmánykötetet írt. Az idén megjelenik ennek a műnek a második kötete is, hogy a jelen és a jövő nemzedékei számára teljesebbé és tisztábbá tegye a történeti képet Cankár személyéről és művéről. Elettéművéért kapta ezt a nagy elismerést.

Marij Pregelj festőművész hatalmas művész mozaikkal egészítette ki a trüvöljei munkásotthon architektúráját. Művével emléket állított a bányászváros forradalmi hagyományainak, erőfeszítéseinek és sikereinek.

Lojze Potokar színmész mögött harminchatéves művészi múlt áll. Tavaly, Szokrátesz szerepét tolmácsolva *Szokrátesz utolsó napjai* című tragédiában nagy sikerű alakítást nyújtott.

Samó Hubad karmester Marij Kogoj *Fekete álarok* című operájának zenei átdolgozásával szerzett kiváló érdemeket. (Ezt a művet első ízben 1929-ben vitték színre, de terjedős szövege és zenéje miatt alkalmatlan volt újabb előadásokra.)

Hilinko Leskošek rendező dramaturgiai szempontból dolgozta át a *Fekete álarok*-at, s mint rendező új színészi kifejezést vitt ebbe az operába.

Samó Smerkoij tenorista, Lorenc szerepét alakítva a *Fekete álarok*-ban kiváló előadóművészetével járult hozzá Kogoj életművének kimagasló sikeréhez a szlovén főváros Operaházának színpadán.

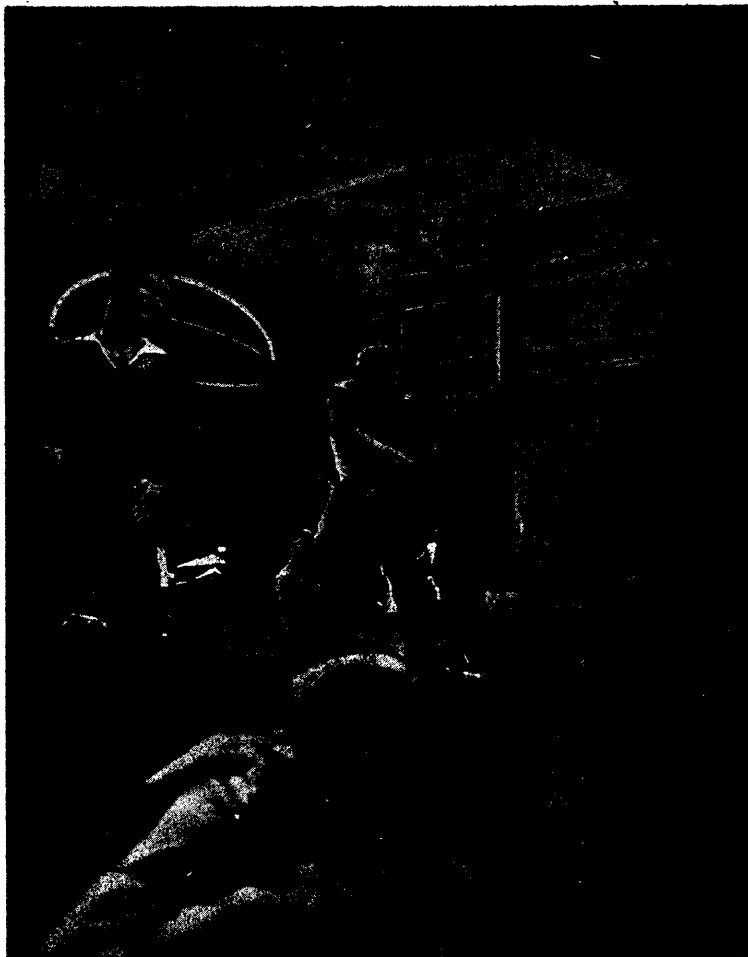
KÜLÖNÖS BALETT

A francia közoktatásügyi minisztérium nemrégiben visszavonta azt a határozatát, hogy szubvencionálja Sagan- Buffet-Magne-Vadim *Céljavesztett találka* című balettjét.

Nem tudjuk, hogy mi készítette ezt a magas fórumot erre a lépésre. Am aligha alaptalan az a gyanú, hogy — Algéria.

Néhány nappal a szubvenció megtagadása előtt ugyanis Vadim, a négyes egyik tagja (Brigitte Bardot filmjeinek rendezője) az FKP egyik hetilapjában elítélte a franciák algéri cselekedeteit. Bernard Buffet erre nyomban kijelentette a *Figaróban*, hogy nem osztozik Vadim politikai nézeteiben. Françoise Sagan, a balett librettójának szerzője azonban hallgatott. A dolgokba ekkor a *Figaro* vezetőírója is, fölvetve — mintegy az adófizető polgár jogán — a kérdést, hogy mire költik azt a pénzt, melyet a közoktatásügyi minisztérium szubvenció címén ad.

Vadim nem maradt adós a válasszal, és az *Express*-ben közlé-

tett soraiban egyebek közt ezt felelte: — Vajon nem gondolja, hogy mint adófizető polgárnak nekem is van jogom afelől érdeklődni, hogy hová megy a pénzem, amely ebben az esetben a vérontást szolgálja Algériában? Vajon nekem nincs jogom Algériáról beszélni? —

A balett jelentőségével aránytalan vitában persze Sagan is kénytelen volt kinyilvánítani véleményét. Am nem köntörfalazott. Az Expressnek adott nyilatkozatában a többi közt ezt mondta: »Nem kívánok foglalkozni a szubvenció meséjével, válaszolni a kritikának... Fáradt vagyok és nem tartom fontosnak... Algériáról beszélni ezzel kapcsolatban — nekem nevetségesnek tűnik. Önök előtt ismeretes a véleményem erről a dologról. Az én véleményem azonos az önökével, (azaz az Expressével) és Vadiméval, aki nagyszerűen leszámolt bizonyos személyekkel...«

Bernard Buffet megegyeszer kivált a »Sagan-négyes«-ből, hangoztatva, hogy nem egyezik Vadimmal, mert ő, Bernard Buffet, az algériai háború mellett van. Ezt az állásfoglalást a következőkkel magyarázza:

Ellenzem a háborút, mert képtelen vagyok harcolni... A há-

ború lényegében abból áll, hogy egyik ember öli a másikat. En beismerem, képtelen vagyok megölni egyetlen algérit is, és — hangsúlyozom — képtelen vagyok megölni egyetlen magyart is... sem helyeselni azokat a tortúrákat, amelyek roppant hasonlítanak az annakidején mirajtunk alkalmazott tortúrákhoz... De ha ellenzi a háborút, mondják majd önök, akkor azok mellett kellene lennie, akik ellenzik ezt, az algérit. Nem! Engem bánt és fölháborít minden tömeggyilkosság bárhol történik is, s ezért nem állhatok azok mellé, akik közömbösek maradtak Budapest ostroma iránt.»

Buffet tehát csak azért, hogy ne álljon ezek mellé, „elvszerű“ háborúellenes magatartása ellenére is hajlandó eltúrní, ha Algériában »egyk ember öli a másikat«. Az egész balett-ügyben ez a legcifrább »balett-figura«.

